

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 315/2020-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Mišurcom, PhD., Záhradnícka 27, Bratislava I, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 218/2009 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 22/2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 218/2009 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDACTED] trovy právneho zastúpenia v sume 612,05 eur (slovom šesťstodvanásť eur a päť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jána Mišuru, PhD., Záhradnícka 27, Bratislava I, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 218/2009 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 22/2019 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“; alebo aj spoločne s napadnutým konaním okresného súdu ako „napadnuté konania“). Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 315/2020 z 19. augusta 2020 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v pozícii žalobcu v rámci napadnutých konaní domáha od Slovenskej republiky (v pozícii žalovanej) náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 150 000 eur z dôvodu diskriminácie spôsobenej prijatím

novely § 69 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorou sa sudcom Špeciálneho súdu priznal funkčný príplatok vo výške šesťnásobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok. Ústavný súd predmetné ustanovenie novely vyhlásil sa rozporné s ústavou 20. mája 2009. Sťažovateľ podal žalobu 18. augusta 2009. Prvé pojednávanie bolo nariadené po približne šiestich rokoch 29. január 2016, no otvorené bolo až po ôsmich rokoch od podania žaloby, 11. decembra 2017.

3. Sťažovateľ uvádza, že okresný súd *„nerespektoval nový civilný sporový poriadok, neoboznámil strany sporu, čo je sporné a čo nesporné, ako vec predbežne posúdil a prečo, ukladal sťažovateľovi bez opory v zákone povinnosti, napr. tým, že mu uložil vyjadriť sa písomne (zápisnica zo dňa 26. 03 2018), bezdôvodne odročoval pojednávanie po tom, čo sťažovateľ predniesol svoj záverečný návrh, pričom žalovanému nechal na to dlhší časový priestor (zápisnica z pojednávania zo dňa 05.02.2018), vydal totožné a podľa názoru sťažovateľa zbytočné procesné rozhodnutia s dvoma odlišnými odôvodneniami (uznesenie z čl. 262 a 331), nevysporiadal sa s návrhom sťažovateľa na prerušenie konania zo dňa 17.03.2016, upozorňoval sťažovateľa, že má dôkazy predkladať v slovenskom jazyku, hoci takáto povinnosť z ničoho nevyplýva“*. Sťažovateľ poznamenal, že ide o diskriminačné konanie, v ktorom má ako žalobca pozíciu slabšej strany a že nemá niesť dôkazné bremeno. Taktiež dopĺňa, že on sa o priet'ahy v napadnutých konaniach nijako nepričinil. Ku skutkovému a právnomu stavu sa vyjadril, že nie je zložitý, a preto spôsobené priet'ahy nemožno ospravedlniť.

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní č. 7085/2008 a konaním Krajského súdu v Bratislave v konaní č. 25C/218/2009 bolo porušené ústavné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na súdnu a inú právnu ochranu a základné právo na spravodlivé súdne konanie, spočívajúce v práve na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov pred zákonným sudcom, v súlade s čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave sú povinní zaplatiť sťažovateľovi sumu vo výške 5.000,- Eur (slovom päťtisíc eur) ako primerané finančné zadostučinenie ako náhradu jeho nemajetkovej ujmy, v súvislosti s porušením jeho základných práv a slobôd.“ Sťažovateľ tiež uplatnil náhradu trov konania.

II.

Rekapitulácia vyjadrení účastníkov konania

5. Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie požiadal okresný súd o vyjadrenie. Okresný súd v podaní doručenom ústavnému súdu 7. októbra 2020 uviedol, že žaloba, ktorou sa sťažovateľ domáha náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, bola doručená okresnému súdu 18. augusta 2009. K sťažnosti sa vyjadrila zákonná sudkyňa Mgr. Daniela Drnáková, ktorej vec bola pridelená 4. júna 2019. „*V súvislosti s namietanými prietiahmi v konaní sp. zn. 25 C 219/2009 v správnom denníku evidujeme sťažnosť sťažovateľa zo dňa 09. 01. 2019, v ktorej namietal prietahy v tomto konaní spočívajúce v nepredložení spisu sp. zn. 25 C 219/2009 odvolaciemu súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku zo dňa 01. 06. 2018, č. k. 25 C 219/2009-399. Sťažnosť sťažovateľa bola dňa 04. 04. 2019 riešená pod ISprV/93/2019 ako nedôvodná, nakoľko neboli zistené namietané prietahy zo strany tunajšieho súdu v tomto konaní. K tvrdeniu sťažovateľa, že prvé pojednávanie bolo nariadené až po približne šiestich rokoch, no otvorené bolo až po ôsmich rokoch od podania žaloby uvádzam, že z celkových 7 nariadených pojednávaní boli na základe žiadosti sťažovateľa dvakrát z dôvodu jeho pracovných povinností a raz z dôvodu návrhu sťažovateľa na prerušenie konania, odročené 3 pojednávania. Súd vo veci samej rozhodol na pojednávaní konanom dňa 01. 06. 2018 tak, že žalobu zamietol a o trovách konania rozhodol tak, že žalovaná nemá nárok na náhradu trov konania.“*

6. Okresný súd ďalej uviedol, že zistil nečinnosť súdu, a to v období od 15. októbra 2009 do 18. mája 2011, od 3. júna 2011 do 30. júna 2012, od 2. septembra 2014 do 28. decembra 2015 a od 15. decembra 2016 do 18. augusta 2017. S výnimkou uvedených období nečinnosti tunajšieho súdu uviedol, že súd vo veci priebežne koná. K celkovej dĺžke konania prispela aj skutočnosť, že v konaní došlo päťkrát k zmene

zákonného sudcu a vec bola od začiatku konania až dosiaľ pridelená na prejednanie šiestim zákonným sudcom.

7. Podľa okresného súdu „*spis sp. zn. 25 C 219/2009 sa v období od 10. 10. 2012 do 03. 12. 2013 a od 08. 02. 2019 do 12. 03. 2020 nachádzal na Krajskom súde v Bratislave z dôvodu rozhodovania o odvolaní sťažovateľa a v období od 30. 04. 2013 do 31. 07. 2013 na Najvyššom Súde Slovenskej republiky z dôvodu rozhodovania o dovolaní sťažovateľa voči rozhodnutiu odvolacieho súdu. V tejto súvislosti nemožno pričítať v neprospech tunajšieho súdu predĺženie konania v dôsledku rozhodovania o opravnom prostriedku, resp. mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľa vrátane dĺžky tohto rozhodovania.*“. Okresný súd požiadal ústavný súd, aby zväzil dôvodnosť a primeranosť finančného zadosťučinenia a nepriznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v celej uplatnenej výške. V závere vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

8. Ústavný súd požiadal o vyjadrenie aj krajský súd, ktorý v podaní doručenom ústavnému súdu 9. októbra 2020 uviedol, že v období od 27. marca 2019 do 9. apríla 2019 bola predmetná vec zapožičaná súdu prvej inštancie z dôvodu vybavenia sťažnosti sťažovateľa. Prvoinštančný súd pred predložením veci krajskému súdu zrealizoval všetky úkony v zmysle ustanovení § 373 a § 374 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) (doručenie odvolania na vyjadrenie, doručenie vyjadrenia). Následne krajský súd nariadil termín vyhlásenia rozsudku na 20. február 2020. Predmetné konanie bolo skončené vyhlásením rozsudku č. k. 9 Co 22/2019-475. Dôvodom, prečo bol vyhlásený rozsudok po uplynutí jedného roka, je skutočnosť, že senát 9Co vybavuje veci skôr napadnuté a veci, ktoré majú byť rozhodnuté a prejednané s väčšou rýchlosťou, ako to je stanovené rozhodovacou praxou štrasburských orgánov ochrany práva (výživné, pracovné veci a pod.) a rozvrhom práce krajského súdu. S poukazom na predmet konania nejde o súdne konanie, ktoré by patrilo k týmto konaniam. V závere vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

9. Ústavný súd zaslal vyjadrenie okresného a krajského súdu k replike sťažovateľovi. Sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 30. októbra 2020 uviedol, že proti rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 22/2019-475 z 20. februára 2020 podal

dovolanie. Tiež uviedol, že „v predmetnej veci došlo k výrazným prieťahom a to minimálne v období od 15.10.2009 do 18.05.2011 (562 dní), od 03.06.2011 do 30.06.2012 (393 dní), od 02.09.2014 do 28.12.2015 (483 dní) a od 15.12.2016 do 18.08.2017 (248 dní), t.j. spolu 1686 dní, teda viac ako štyri a pol roka. Do úvahy treba vziať okolnosť, že hoci súd prvej inštancie vykonal viacero dôkazov a to výsluch strán a oboznámil sa predloženými listinnými dokladmi, vo svojom rozhodnutí sa týmito dôkazmi v zásade nevyporiadal, iba stroho v rámci právneho posúdenia skonštatoval, že bez ohľadu na predložené dôkazy, žalobca nemá nárok na peňažné plnenie. Na túto skutočnosť sťažovateľ upozorňoval už v podanom odvolaní zo dňa 18.07.2018 voči rozsudku súdu prvej inštancie v článku VII. ods. 1 in fine) Z uvedeného vyplýva, že prejednávaná vec pri takomto právnom názore nemohla byť fakticky a právne zložitá, aby o ňom porušovatelia rozhodovali viac ako desať rokov. Súdny rozhodli bez ohľadu na vykonané dôkazy, pričom v konaní sa uskutočnil len výsluch strán a oboznámenie sa s listinnými dôkazmi (žiadne výsluchy svedkov, ohliadky alebo znalecké posudky... atď, čo by mohlo mať vplyv na dĺžku konania). Sťažovateľ považuje za nelogické tvrdenie predsedu Okresného súdu Bratislava I, keď na jednej strane v rámci rozvrhu práce robí zmeny na poste zákonného sudcu z dôvodu nerovnomernej zaťaženia sudcov, teda zmenu odôvodňuje tým, aby sa predchádzalo prieťahom a na druhej strane tvrdí, že zmena na poste zákonného sudcu nepochybne prispela k celkovej dĺžke konania. I z tohto tvrdenia Okresného súdu Bratislava I možno nepriamo usudzovať, že skutočná zmena na poste zákonného sudcu bola účelová a nezákonná. Skutočnosť, že od jednotlivých sudcov sa odnímali spisy náhodným výberom, je zákonne neudržateľný, nakoľko umožňuje týmto sudcom možnosť zisťne nekonať v konkrétnych veciach, aj za cenu prieťahov, s vedomím, že sa týchto vecí v budúcnosti s veľkou pravdepodobnosťou zbavia a to v závislosti od personálneho obsadenia súdu a od určenia budúceho pomeru prerozdelenia spisov.“.

10. K vyjadreniu krajského súdu sťažovateľ uvádza, že „žalobca podal odvolanie voči rozsudku súdu prvej inštancie dňa 18.07.2018 a odvolací súd rozhodol rozsudkom dňa 20.02.2020, teda od podania opravného prostriedku do rozhodnutia odvolacieho súdu uplynulo viac ako jeden a pol roka, čo rovnako nemožno považovať za konanie bez prieťahov. Sťažovateľ sa nestotožňuje s vyjadrením, že v tejto veci sa nemuselo konať

prednostne. Krajský súd Bratislava na strane 13 svojho rozvrhu práce určuje Kritériá pre určovanie súdnych konaní, ktoré majú prebehnúť s väčšou rýchlosťou, stanovené rozhodovacou praxou štrasburských orgánov ochrany práva. Predmetný spor sa týka pracovnoprávných vecí a súvisí s odmeňovaním sudcov, pričom bola Ústavným súdom SR skonštatovaná diskriminácia sťažovateľa v pracovnoprávných veciach, sťažovateľ sa v konaní domáhal svojho nároku aj s poukazom na príslušné ustanovenia Zákonníka práce. Za tejto situácie odvolací súd mal konať s osobitnou rýchlosťou tak, ako si to sám určil vo svojom rozvrhu práce, kde sa uvádza, že v pracovnoprávných sporoch má sa konať prednostne a ide o konanie, kde je žiaduca osobitná rýchlosť. Z vyjadrenia Krajského súdu Bratislava vyplýva, že vo veci nekonal ani prednostne ani urýchlene, teda objektívne došlo k porušeniu vlastných pravidiel, čo sa odzrkadlilo aj na celkovej neprimeranej dĺžke súdneho konania na odvolacom súde.“.

11. Vec napadla ústavnému súdu 14. februára 2020. V zmysle čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce bol v tom čase na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský. Po vzdaní sa Mojmíra Mamojku funkcie sudcu ústavného súdu v zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 účinného od 1. júna 2020 „*Veci, na prerokovanie ktorých sú príslušné prvý a tretí senát ústavného súdu v zloženiach platných v obdobiach od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019, od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a od 17. októbra 2019 do 31. mája 2020, ak bol ich členom sudca Mojmir Mamojka, prerokuje ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca.*“. Tretí senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, pôsobil následne v zložení, v ktorom namiesto sudcu Mojmíra Mamojku bol zaradený sudca Ivan Fiačan a v takomto zložení ústavný súd 19. augusta 2020 prijal vec na ďalšie konanie (bod 1). Sudca Robert Šorl sa stal odo dňa jeho vymenovania za sudcu ústavného súdu (30. septembra 2020) podľa aktuálneho rozvrhu práce sudcom tretieho senátu namiesto sudcu Ivana Fiačana.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu a krajského súdu dochádza(lo) v namietanom konaní k porušeniu práv spojených s včasným vybavením vecí garantovaných referenčnými normami.

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

17. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

18. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej už od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý aj do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

19. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESELP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

20. Čo sa týka podielu sťažovateľa na dĺžke konania, ústavný súd nezistil, že by sťažovateľ k dĺžke konania prispel spôsobom, ktorý by bolo možné považovať

za významný z pohľadu celkovej dĺžky konania. Právne veci založené na porušení zásady rovnakého zaobchádzania nepatria medzi frekventované spory a tomu zodpovedá aj nedostatočná judikatúra. Vyznačujú sa aj špecifickým procesom (divergentný postup s prvkami vyšetrovacieho procesu, odklon od sudcovskej a zákonnej koncentrácie a iné; §307 a násl. CSP). Napriek špecifikám procesu, ktoré dopadajú na napadnuté konanie a ktoré čiastočne mohli mať vplyv na vybavenie veci sťažovateľa, je celková dĺžka konania (viac ako 11 rokov) neakceptovateľná.

21. A práve extrémna dĺžka konania bola dôvodom, pre ktorý ústavný súd už detailne neanalyzoval problematické úseky konania z hľadiska prietáhov, ktoré v súhrne presiahli dobu štyroch rokov od [15. októbra 2009 do 18. mája 2011 (562 dní), od 3. júna 2011 do 30. júna 2012 (393 dní), od 2. septembra 2014 do 28. decembra 2015 (483 dní) a od 15. decembra 2016 do 18. augusta 2017 (248 dní), t. j. spolu 1686 dní]. Ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010). V súlade s recentnou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 268/2012).

22. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o preťažnosti jeho oddelení, ústavný súd tu poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie

uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99). Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu, trvá však na tom, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti vrátane opakovanej zmeny sudcov nemožno pripísať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (napr. I. ÚS 119/03). Opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezabavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku, rozsudok z 23. 3. 1987). Opakované pridelenie predmetnej veci zákonným sudcom (v danej veci 5-násobné) na prerokovanie a rozhodnutie nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu všeobecného súdu (II. ÚS 444/2014).

23. Ústavnému súdu neostáva než konštatovať, že okresný súd nekonal vo veci efektívne tak, aby smeroval k čo najrýchlejšiemu rozhodnutiu. Postupom okresného súdu preto bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Argumenty krajského súdu majú svoju relevanciu a na konanie pred ním nedopadá extrém časového vybavenia veci.

25. Sťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 5 000 €. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že neprimeraná dĺžka konania nepochybne predstavuje pre sťažovateľa morálnu ujmu, avšak je nutné prihliadnuť na okolnosti prípadu. Sťažovateľ uplatnil ochranu pred ústavným súdom až v samom závere, pritom jej zmyslom a účelom, ako sa uvádza v bode 19, je prioritne odstránenie právnej neistoty spočívajúcej v právoplatne neuzavretej právnej veci. Prihliadajúc na tento prístup sťažovateľa ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľom požadovaná čiastka je sčasti 1 000 € primeraná, a to s nespochybniteľne dominantným podielom okresného súdu na celkových prietáchoch. Tomu korešponduje aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo vzťahu

k okresnému súdu (bod 2 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti sa preto ústavnej sťažnosti nevyhovelo. Rovnako vzhľadom na právoplatne skončenú vec už nebol dôvod na uloženie povinnosti súdom konať bez zbytočných prieťahov (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

26. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

27. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 612,05 eur (3 úkony právnej služby po 177 eur – prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti, replika a režijný paušál v sume trikrát po 9,80 eur, DPH 20 % t. j. 81,05 eur). Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobúda tento nález právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2021

Robert Šorl
predseda senátu